

Шостко Олена Юріївна

завідувач лабораторії дослідження проблем міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю Інституту вивчення проблем злочинності Академії правових наук України, кандидат юридичних наук, доцент

Основні стратегії протидії організованій злочинності в Європейських країнах

В європейських країнах головними напрямками протидії організованій злочинності до цього часу залишаються соціальне запобігання, реабілітаційний підхід, ситуаційне запобігання, стратегії правоохоронних органів, спрямовані на своєчасне виявлення і покарання злочинців – так званий традиційний підхід.

Соціальне запобігання інакше називається структурним. Воно пов'язується із проведенням великих прогресивних соціально-економічних перетворень у суспільстві.

Психологічний підхід (реабілітаційний) надає вирішального значення позитивному впливу на особистість потенційних злочинців, а також тих, хто вже раніше вчиняв злочини, з метою запобігання повторному вчиненню анти суспільних вчинків.

Ситуаційне запобігання злочинності спрямоване на зменшення можливостей злочинців вчинити будь-які суспільно небезпечні дії шляхом зміни уявлень злочинців щодо перспектив бути покараними за злочини, а також роблячи злочини більш ризикованими, складнішими для вчинення, і створюючи умови для зменшення винагород від вчинення злочинів. У контексті запобігання організованій злочинності це означає зменшення можливостей (або ускладнення) використовувати легальні (економічні) ресурси, за допомогою яких вчинюються злочини. Тобто спочатку потрібно чітко визначити обставини, що полегшують дії організованих спільнот, і відповідно, надати рекомендації щодо усунення, зменшення їх негативного впливу. Наприклад, з метою запобігання різним видам незаконної діяльності злочинних організацій держави можуть реалізовувати політику, спрямовану на зменшення попиту на незаконні товари та послуги, і тим самим обмежувати можливості організованої злочинності, а отже не допускати збільшення її масштабів.

Вданий час все частіше в різних країнах Європи починають розробляти і впроваджувати нетрадиційні заходи запобігання організованій злочинності. До основного напрямку можна зарахувати профілактичну діяльність, яка охоплює різного роду програми, розроблені для впливу на громади (наприклад, надання громадянам інформації щодо різних збитків і ризиків, що заподіяні організованою злочинною діяльністю, впровадження гарячих ліній; участь у роботі різних громадських організацій). Активізація участі громадян у різного роду запобіжних програмах є потужним антикриміногенним чинником.

Наприклад, у Палермо 25 тис. дітей щорічно відвідують освітню програму, спрямовану на зміну таких культурних норм, які дозволяють мафії поширюватись. Наголошується, що навчання має як короткостроковий ефект (впливає на активність повідомлень про вчинені злочини, які стають відомими громадянам) та довгостроковий ефект (зменшення бажання брати участь або допомагати злочинним організаціям). Підтримується активна участь громадян у суспільному житті на локальному і на загальнодержавному рівнях через громадські об'єднання⁴⁹.

Друга складова нетрадиційної запобіжної діяльності – заходи, націлені на удосконалення регуляторної політики держави. В неї включаються:

- а) спеціальні програми таких організацій, як МВФ, ФАТФ, Світовий банк;
- б) зусилля, пов'язані з повідомленнями про підозрілі операції у фінансових інститутах;
- в) політика у податковій сфері;
- г) санкції у межах цивільного законодавства та інші некримінальні важелі впливу;
- д) робота розвідувальних органів;
- е) міжнародна допомога або навпаки, запровадження санкцій стосовно тих країн, що не контролюють деякі види злочинів (наприклад, «сертифікація» країн американським урядом з адекватним (неадекватним) станом протидії розповсюдженню наркотиків)⁵⁰.

49 Levi M. The Preventative Control of Organised Crime in Europe: The Emerging Global Paradigm? // International Key issues in Crime Prevention and Criminal Justice. Papers in celebration of 25 years of HEUNI. HEUNI. – Helsinki 2006. Publication Series – № 50. – P.95.

50 Levi M. The Preventative Control of Organised Crime in Europe: The Emerging Global Paradigm? // International Key issues in Crime Prevention and Criminal Justice. Papers in celebration of 25 years of HEUNI. HEUNI. – Helsinki 2006. Publication Series – № 50. – P.95.

Ефективна діяльність правоохоронних органів вважається одним із головних чинників зменшення рівня організованої злочинності і належить до традиційного підходу. На європейському континенті вирізняються два види органів, які уповноважені здійснювати протидію організованій злочинності: правоохоронні органи загальної компетенції й правоохоронні органи спеціальної компетенції. У більшості країн основним правоохоронним органом загальної компетенції є поліція, яка структурно підпорядкована Міністерству внутрішніх справ країни. Органами спеціальної компетенції з боротьби з організованою злочинністю є або структурні підрозділи поліції (міністерства внутрішніх справ), або незалежні агенції, служби, департаменти тощо. Останні створені в Італії, Великій Британії, Норвегії, Польщі, Угорщині, Чеській Республіці, Хорватії, Болгарії. Окремі спеціалізовані підрозділи створюються також для протидії окремим найбільш розповсюдженим або небезпечним видам (формам) організованої злочинної діяльності – (відмиванню брудних грошей, фінансовим злочинам, торгівлі людьми, незаконному обігу наркотиками, тощо), а також корупції. У деяких країнах поширеною є практика утворення так званих цільових міжвідомчих команд – слідчих бригад, до складу яких входять представники різних силових відомств, у тому числі судової системи, – Нідерланди, Австрія. Використання команди професіоналів із різних правоохоронних або регуляторних органів часто прискорює збирання складних доказів. Ефективність таких міжвідомчих слідчих груп є досить високою, оскільки оперативно і на постійній основі до розслідування залучаються представники правоохоронних органів різної компетенції з відповідним делегуванням повноважень, що дозволяє реагувати на ситуацію узгоджено.

Розглянемо діяльність спеціалізованої агенції на прикладі Великої Британії, оскільки система боротьби з організованою злочинністю у цій країні має свої особливості. З 1 квітня 2006 р. у Великій Британії діє Служба з боротьби з найбільш небезпечною організованою злочинністю – SOCA (Serious Organised Crime Agency)⁵¹. SOCA є новим потужним правоохоронним органом Великої Британії, який було утворено Актом від 2005 року «Про найбільш небезпечну організовану

⁵¹ Serious Organised Crime Agency [Електронний ресурс] SOCA. – Режим доступу: <http://www.soca.gov.uk> – Назва з титул. екрану.

злочинність та правоохоронну діяльність» (Serious Organised Crime and Police Act 2005)⁵². У Службі працюють разом 4200 співробітників із різних правоохоронних структур Великої Британії, таких, як Державне Управління з боротьби зі злочинністю, Національна Кримінально-Розвідувальна Служба Великої Британії, Митна та Податкова Служба Її Величності, Імміграційна Служба.

Робота SOCA зосереджена на так званих кримінальних босах, які багатіють на торгівлі наркотиками, торгівлі людьми, шахрайстві та підробках грошей і документів. Бюджет нового органу складає 400 млн. фунтів стерлінгів на рік ⁵³.

Служба здійснює роботу за наступними напрямками:

- а) покращення роботи з оперативною інформацією для того, щоб знати, де, коли і як найефективніше вразити організовану злочинність;
- б) вилучення злочинних грошей і майна;
- в) переслідування впливових злочинців та лідерів злочинних угруповань для того, щоб вони постали перед судом і понесли належне покарання;
- г) співробітництво з колегами як всередині країни, так і за кордоном для зменшення заподіяної шкоди з боку злочинців.

Служба має чотири управління: розвідки, де збирається і оцінюється інформація з метою вироблення кращого розуміння сутності організованої злочинності; правозастосування – розслідування кримінальних справ на новому якісному рівні, в першу чергу, щодо керівників організованих груп; інтервенції (втручання) – завданням якого є зробити життя організованих злочинців більш тяжким через вплив на злочинні доходи, а також співробітництво з приватним сектором; корпоративних послуг, що підтримують, сприяють і розвивають потенційні можливості Служби⁵⁴.

Пріоритетними напрямками діяльності Служби із боротьби з особливо небезпечною організованою злочинністю є такі: підвищення рівня обізнаності про організовану злочинність, про шкоду, яку вона приносить, і ефективність засобів боротьби проти неї; збільшення кількості

52 Serious Organised Crime and Police Act 2005. chapter 15 [Електронний ресурс] OPSI. Office of public sector information. Part of the National Archives. – Режим доступу: <http://www.opsi.gov.uk/ACTS/acts2005/20050015.htm> – Назва з титул. екрану.

53 Serious Organised Crime and Police Act 2005, chapter 15 [Електронний ресурс] OPSI. Office of public sector information. Part of the National Archives. – Режим доступу: <http://www.opsi.gov.uk/ACTS/acts2005/20050015.htm> – Назва з титул. екрану.

54 Serious Organised Crime and Police Act 2005. chapter 15 [Електронний ресурс] OPSI. Office of public sector information. Part of the National Archives. – Режим доступу: <http://www.opsi.gov.uk/ACTS/acts2005/20050015.htm> – Назва з титул. екрану.

повернути коштів, отриманих незаконним шляхом, і кількості розкритих кримінальних справ; підвищення загроз для діяльності організованих злочинних угруповань у Сполученому Королівстві через відпрацьовані оперативні й слідчі дії й впровадження нових засобів протидії цьому явищу; співпраця з партнерами в Сполученому Королівстві і за кордоном для посилення діяльності із зменшення збитків, що завдані організованою злочинністю; визначення рівнів високоєфективної допомоги партнерам Служби по боротьбі з особливо небезпечною організованою злочинністю і, у разі потреби, отримання взаємної підтримки.

Досягнення роботи Служби оцінюються за такими критеріями:

- 1) здійснені Службою операції повинні мати очевидний вплив на організовану злочинність;
- 2) Служба підтвердить свою спроможність розладнати злочинні ринки та зашкодити самим злочинцям; злочинні угруповання будуть вважати Велику Британію менш привабливою для здійснення своєї злочинної діяльності;
- 3) діяльність Служби сприятиме поглибленню знання та підвищенню рівня розуміння злочинних принципів і схем;
- 4) збільшаться обсяги вилучених грошей і майна організованої злочинності, а за найбільш небезпечними злочинцями буде встановлено спостереження протягом усього їхнього життя, навіть по завершенні терміну покарання⁵⁵.

Служба з боротьби з особливо небезпечною організованою злочинністю є позавідомчим суспільним інститутом, керованим Правлінням, більшість членів якого не бере участі в його повсякденній діяльності. Правління стежить за виконання Агентством своїх статутних обов'язків і доручень Міністра внутрішніх справ.

Голова Служби відповідає за вироблення стратегії діяльності Агентства, співпрацю з міністрами і урядом і спільно з невиконавчими директорами контролює ефективність оперативної роботи Агентства⁵⁶.

SOCA має у своєму розпорядженні 140 офіцерів зв'язку у 40 країнах світу, які встановлюють тісні стосунки із правоохоронними органами країн перебування. SOCA у співпраці з партнерами досягла значних успіхів у галузі боротьби з організованою злочинністю. У 2007 р. ця організація брала участь у захопленні 74 тон наркотиків класу А і здійснила 1700 арештів у різних державах світу.

55 Шостко О.Ю. Про доцільність створення Національної Служби Розслідувань (НСР) в Україні / О.Ю. Шостко // Юридична Україна. – 2007. – № 1. – С. 97

56 Policing Profiles of Participating and Partner States [Електронний ресурс] OSCE Polis. France. – Режим доступу: http://polis.osce.org/countries/details?item_id=24 – Назва з титул. екрану.

У 2008 році заплановано приєднати агенцію із відмивання грошей до структури SOCA. Це дозволить більш ефективно протидіяти організованій злочинності у фінансовій сфері, оскільки будуть поєднані ресурси і досвід двох органів⁵⁷.

В даний час міністерство внутрішніх справ Великої Британії основні зусилля спрямовує на зменшення шкоди, що спричиняється організованою злочинністю, а також на переосмислення сутності й природи організованої злочинності. Це потребує визначення таких чинників, що сприяють діяльності організованої злочинності, і постановку альтернативних завдань, виконання яких буде зменшувати або повністю виключати ці можливості. У свою чергу, нові завдання вимагають нововведень в оцінці рівня організованої злочинності⁵⁸.

У Великій Британії також функціонує агентство із розшуку злочинних доходів (Assets Recovery Agency), яке фінансується із бюджету Парламенту. Згідно із ст. 2 закону «Про злочинні доходи» 2002 року, директор агентства має здійснювати свої повноваження таким чином, щоб сприяти скороченню злочинності. У складі агентства працюють фінансові слідчі, котрі повинні знаходити злочинні доходи і домагатись їх конфіскації⁵⁹.

У протидії організованій злочинності важлива роль належить розвідці – Мі 5. Закон про службу безпеки Великої Британії 1996 року надав Мі 5 потенційно важливу роль у боротьбі з організованою злочинністю (або згідно з термінами закону, «серйозною злочинністю»). Перший розділ закону регулює функціональні обов'язки Служби з підтримки поліцейської діяльності, а також інших правоохоронних органів у запобіганні і виявленні серйозних злочинів.

В останні роки на європейському континенті впроваджується новий напрям у протидії злочинності, і зокрема, організованої, так званий підхід кримінально-оперативної діяльності або кримінальної розвідки – Intelligence Led Policing, який все частіше застосовується правоохоронними органами. Це специфічна поліцейська діяльність

57 Speech by J. Smith on the Conference on European Organized Crime on 4 March 2008 [Електронний ресурс] Homeoffice. Press office. Speeches and Statements. – Режим доступу: <http://press.homeoffice.gov.uk/Speeches/hs-speech-europe-org-crime> – Назва з титул. екрану.

58 Business views of organised crime [Електронний ресурс] Homeoffice. Press office. Speeches and Statements Research Report 10. – Режим доступу: <http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs08/horr10c.pdf> – Назва з титул. екрану.

59 Proceeds of Crime Act 2002. Chapter 29. [Електронний ресурс] OPSI. Office of public sector information. Part of the National Archives. – Режим доступу: <http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2002/20029c.htm> – Назва з титул. екрану.

у сфері збирання інформації, яку вважають своєрідною бізнес – моделлю і філософією управління, де аналіз відомостей (інтерпретація подій або повідомлень) та інформація про злочинність є визначальною для неупередженого прийняття рішення, що прискорює вирішення проблеми зменшення та знешкодження злочинності або її запобігання через стратегічний менеджмент і ефективні правозастосовчі стратегії, спрямовані на найбільш небезпечних злочинців⁶⁰.

Згідно з доповіддю комітету з цивільних прав, правосуддя та внутрішніх справ Європейського Парламенту від 23 травня 2007 року, наявне законодавство країн потребує пристосування до нових стратегій розслідування щодо організованої злочинності. Автор доповіді Біл Дан (депутат від Великої Британії) вважає, що зміни потрібні в таких сферах, як «отримання доказів та їх допустимість, або отримання фінансової інформації з метою ідентифікації, а потім і знешкодження доходів від злочинів»⁶¹.

Раді ЄС рекомендовано вимагати від нових країн – членів, де це є можливим, використовувати спеціальні методи (техніки) розслідування і поширювати створення спільних слідчих груп як частини переслідування і викриття «ультра складного співробітництва між різними злочинними групами». Для покращання розуміння сутності організованої злочинності рекомендовано більш ефективно здійснювати інформаційний обмін між головними діючими особами, які, використовуючи зосереджений у них та усталений статистичний інструментарій, будуть впевнені, що відомості, якими обмінюються правоохоронні органи, не тільки забезпечують точну оцінку організованої злочинності, але є порівняними і надають раціональну, чітку стратегію і рекомендації для дій, які правоохоронні органи можуть застосувати⁶².

Досвід США, Італії, Німеччини свідчить, що правоохоронні органи потребують найбільш сучасного розвідувального аналітичного потенціалу і, зокрема, фінансового. Кожна держава повинна бути здатною брати участь у міжнародному кримінальному переслідуванні

60 Tilley N. . Dando J. Problem-Oriented Policing. Intelligence-Led Policing and the National Intelligence Model [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.jdi.ucl.ac.uk/downloads/publications/crime_science_short_reports/problem_oriented_policing.pdf. – Назва з титул. екрану.

61 MEPs to call for «significant legislative progress» in the fight against organized crime [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.europarl.europa.eu/news/expert/briefing_page/6439-141-05-21-20070508BRI06438-21-05-2007-2007/default_p001c020_en.htm – Назва з титул. екрану.

62 The Hague Programme – Ten priorities for the next five years – a partnership for European renewal [Електронний ресурс]: - Режим доступу: http://ec.europa.eu/justice_home/news/information_documents/the_hague_priorities/doc_08_organised_crime_en.pdf. – Назва з екрану.

і у судовій співпраці з іншими країнами для підтримки превентивного, проактивного розслідування і кримінального переслідування за допомогою чіткого визначення:

- 1) структури, складу, основної діяльності злочинних мереж;
- 2) *modus operandi* (моделі дії) злочинних груп (включаючи їх «продукцію», маркетинг (торгівлю), фінансову логістику – стратегію зменшення затрат у діяльності);
- 3) контакту організованих груп із легальним бізнес сектором;
- 4) чіткого окреслення міжнародних превентивних правоохоронних стратегій⁶³.

У зв'язку з цим виникає питання інтенсифікації дій, спрямованих на запобігання формуванню організованих злочинних угруповань та протидію їх злочинній діяльності. Вирішенню проблеми може допомогти сконцентрованість на оперативній – розшуковій роботі (ОРД). Розслідування організованої злочинної діяльності потребує оперативних заходів, застосування яких виходить за межі національних кордонів, вимагає міжнародного узгодження і регулювання методів, які застосовуються правоохоронними органами різних країн. Тому вкрай необхідним є наближення законодавства різних країн (апроксимація правових систем) і його узгодження (уніфікація), що позитивно вплине на міжнародну кооперацію в означеній сфері.

Слід мати на увазі, що при використанні різних методів ОРД можуть бути порушеними права людини, виникати загрози для демократії і верховенства права. Ось чому необхідно чітко формулювання всіх юридичних норм, спрямованих на контроль вищезокресленої діяльності.

Отже, Україні потрібно узгодити форми, методи, процедури, які є загальноприйнятими в європейських державах щодо протидії організованим злочинності згідно з підходами Європейського Союзу та Ради Європи, внести відповідні зміни у кримінальне і кримінально – процесуальне законодавство, прийняти нові закони, в тому числі ті, що регулюють створення і функціонування Національного Бюро Розслідувань в Україні, підписати двосторонні угоди з європейськими інституціями (Європол, Євроюст), а також окремими країнами у сфері співробітництва правоохоронних органів, брати участь у спільних заходах країн ЄС з боротьби з організованими групами і злочинними організаціями, в тому числі тими, які мають транскордонний характер.

63 Buscagliff E., Ratliff W. Undermining the Foundations of Organized Crime and Public Sector Corruption: An Essay on Best International Practices [Електронний ресурс] Hoover institution Stanford university. – Режим доступу: <http://www.hoover.org/publications/epp/2833946.html?show=essay> – Назва з титул. екрану.

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ ЮРИДИЧНИХ КАДРІВ
ДЛЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЮРИДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Я. МУДРОГО**

**ІНСТИТУТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ
СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Право і національна безпека: актуальні проблеми теорії та практики

**матеріали науково-практичної конференції
22 травня 2009 року**

Харків

З М І С Т

<i>Оргкомітет</i>	До читачів	13
<i>Герасименко М.М.</i>	Вступне слово	15
<i>Тацій В.Я.</i>	Вітальне слово.....	17

Доповідь

<i>Пилипчук В.Г.</i>	Пріоритети розвитку права і правової науки в галузі безпеки в умовах глобалізації.....	18

Виступи учасників конференції

I. Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки України

<i>Бєлєвцева В.В., Лемешко О.М.</i>	До питання реформування Служби безпеки України	25
<i>Гуницький С.Л.</i>	Проблеми реалізації СБ України механізму недопущення втручання у внутрішні справи України	30
<i>Довгань О.Д.</i>	Деякі аспекти правового регулювання діяльності суб'єктів сектора безпеки	35
<i>Капітанчук Л.Ю.</i>	Протидія нелегальній міграції нормативно-правовими засобами	43
<i>Кириченко І.О., Шестак І.М.</i>	Організаційно-правові механізми реалізації стратегії національної безпеки України.....	47
<i>Куркин Н.В.</i>	Теоретические основы концепции экономической безопасности развития предприятия.....	58
<i>Кущенко В.В.</i>	Сукупність сфер знань, які входять до компетентності співробітників які здійснюють аналіз інформації	66

<i>Западнюк О.Б., Печериця С.В.</i>	Роль та місце СБ України в системі формування концептуальних принципів комплексної безпеки та правопорядку міжнародних масових спортивних заходів (правові та організаційно-практичні аспекти)	295
<i>Кашинський Г.А., Клименко О.І.</i>	Перспективи розробки новітніх технологій дистанційного виявлення та ідентифікації вибухових речовин в Україні	304
<i>Коростиленко А.В.</i>	Проблемні питання у законодавчій базі України, що регламентує протидію пропаганді та поширенню ідеології тероризму.	310
<i>Лазебник С.В., Малюга В.Г., Місюра О.М., Третяк В.Ф.</i>	Використання технологій аналітичної обробки даних в боротьбі з тероризмом.....	316
<i>Шамара О.В.</i>	Застосування інституту звільнення від кримінальної відповідальності за участь у терористичній діяльності (досвід деяких країн світу у цій сфері)	321

V. Взаємодія правоохоронних органів і органів державного управління та міжнародне співробітництво у сфері забезпечення національної безпеки України

<i>Гореліков В.В., Картавцев А.В.</i>	Міжнародне співробітництво у сфері забезпечення національної безпеки (деякі аспекти).....	327
<i>Леонов Б.Д.</i>	Кримінально-правова охорона державної таємниці за законодавством Франції	331
<i>Мельник Д.С.</i>	Створення національного контактного пункту формату «24/7» як необхідна передумова протидії комп'ютерній злочинності	335
<i>Момотенко Т.Д.</i>	Взаємодія СБ України з правоохоронними та іншими державними органами у сфері протидії наркобізнесу	340
<i>Парфіло О.А.</i>	Морське піратство – шляхи протидії	343

<i>Сохань І.В.</i>	Міжнародне співробітництво у сфері забезпечення національної безпеки України	348
<i>Угровецький О.П.</i>	Взаємодія правоохоронних органів та органів державного управління з питань забезпечення національної безпеки України	351
<i>Філіпенко О.П.</i>	Взаємодія з питань забезпечення національної безпеки України правоохоронних органів та органів державного управління	357
<i>Філіппов С.О.</i>	Особливості протидії злочинності на державному кордоні	361
<i>Шостко О.Ю.</i>	Основні стратегії протидії організованій злочинності в Європейських країнах	364

VI. Правове забезпечення оперативно-службової діяльності органів державної безпеки на сучасному етапі

<i>Дорош Л.В.</i>	До проблеми якості кримінального законодавства України	372
<i>Коломієць В.М.</i>	Щодо проблемних питань правового забезпечення оперативно-службової діяльності регіонального органу СБ України	382
<i>Лашкет О.С.</i>	Необхідна оборона в оперативно-службовій діяльності співробітників Служби безпеки України	386
<i>Пелюховський О.В.</i>	Актуальні питання захисту інтересів СБ України в судах	389
<i>Свояк Д.В.</i>	Деякі питання використання правових механізмів спростування «недостовірної» інформації для визнання недопустимими доказів при документуванні злочинів та адміністративних правопорушень	398